

страхових компаній – це такий стан страхової компанії, за якого вплив будь-яких шоків на фінансове становище не заважає їй забезпечувати ефективне функціонування. Аналіз стресостійкості страхової компанії є дослідженням співвідношення між показниками фінансового стану та зміни якісних характеристик страхових компаній до та після дії стрес-факторів. При цьому кількість цих показників для страхової компанії може з часом змінюватися залежно від появи нових стрес-факторів і форм прояву ризиків.

Для визначення якісних показників діяльності страхових компаній, необхідних для оцінки стресостійкості страхових компаній, відібрані ті, які містять якісні складові оцінки та мають кількісний вимір. Для якісного оцінювання розглянуто перелік якісних показників, визначених на початковому етапі відбору, такі показники діяльності, як якість активів; склад і структура витрат; стратегія компанії стосовно витрат; склад і структура тарифної ставки; наявність гарантійних фондів страховика; концентрація на страховому ринку; наявність страхових резервів; система перестраховування; ступінь залучення страхової організації в інвестиційну діяльність; мобільність компанії; оптимальна структура страхової компанії; розмір страхової компанії; стійкість та рівень менеджменту страхової компанії; стратегія страхової організації стосовно чистого прибутку. Оцінено та відібрано якісні показники з використанням критерію можливості вираження через кількісну змінну, зокрема якість активів, розмір страхової компанії, стійкість та рівень менеджменту страхової компанії.

Сформована система якісних показників оцінки стресостійкості страхових компаній, що забезпечує оперативність проведення оцінки.

*А.Л. Баланда, д-р екон. наук,
Національна академія Служби безпеки України, м. Київ*

СОЦІАЛЬНА КОМПОНЕНТА В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Однією з ключових складових світової економічної трансформації є соціалізація економіки, яка полягає в соціальній переорієнтації виробництва, гуманізації праці, пом'якшенні соціальної диференціації та зростанні значущості соціальної сфери. У сучасному світі чим вищий ступінь економічного розвитку суспільства, тим більше зростає питома вага соціалізації, тобто використання переважної частини або все значнішої частини валового грошового прибутку на потреби соціально-економічного та соціально-культурного розвитку суспільства.

У соціальній політиці будь-якої держави можна виділити два головні структурні елементи, які є основою різних стратегій регулювання

соціальних процесів. Це стратегія у сфері суспільного добробуту та стратегічні програми підтримки соціально вразливих груп населення.

Функціонування соціальної сфери потребує значних витрат ресурсного потенціалу країни у вигляді грошей. Даний ресурс створюється, в основному, банківською системою, він легко перетворюється в інший вид ресурсів за умови нормального функціонування ринку банківських послуг.

Банківська діяльність включає не лише чисто фінансово-економічну, але й соціальну компоненту. Саме через банки держава має можливість вилучати грошові кошти з тих секторів економіки, де вони тимчасово не потрібні чи не можуть ефективно використовуватися. Завдяки цьому з'являються нові можливості створення робочих місць, зростання доходів місцевих бюджетів, упровадження більш ефективної державної соціальної політики. Специфічність банківської послуги проявляється у формі благ, споживання яких вимагає підтримання безпосередніх контактів між банком і клієнтом, і функціональному призначенні (споживчі вартості, цільовою функцією яких є задоволення потреб клієнтів).

Соціальна компонента банківської діяльності проявляється в тому, що банки надають особливі послуги, найбільш важливою з яких є забезпечення господарського обігу платіжними засобами. Банки в процесі розрахункових операцій і кредитування надають послуги практично всьому суспільству, що зумовлює їх особливе становище, коли банківська послуга має суспільний характер, а самі фінансові установи розглядаються як суспільні інститути. Забезпечуючи грошовими ресурсами різні галузі та підприємства, банківські установи сприяють економічному зростанню та соціальній стабільності держави. Разом з цим вони можуть також і спровокувати ряд кризових явищ, наслідком яких є зuboжіння більшості населення країни та посилення соціальної напруженості і нестабільності у суспільстві.

Банківські установи працюють з досить специфічним ресурсом – грошима. Якщо збільшення пропозиції будь-якого споживчого товару приносить суспільну користь, то про гроші цього сказати не можна. Споживчі товари витрачаються в процесі споживання; капітальні й природні ресурси витрачаються в процесі виробництва товарів широкого вжитку. У такому контексті гроші не витрачаються, їх головною функцією є виконання ролі посередника в процесі обміну. Саме тому соціальний аспект діяльності банків може виражатися через надання кредитів підприємствам, які спеціалізуються на виробництві товарів широкого вжитку.

Однією з останніх тенденцій у розвитку банківської системи є значне скорочення сегмента послуг, розрахованого на так званого “масового споживача”, тобто мова йде про зменшення соціальної спрямованості діяльності банківських установ. Так, компромісне рішення між необхідністю підвищення якості і кількості послуг для приватних клієнтів і скороченням відповідних витрат було знайдено у площині більш чіткої і глибокої сегментації клієнтів за соціальними й майновими ознаками. Значна кількість банків опинилися, на перший погляд, у парадоксальній ситуації, коли стандартні банківські послуги для приватних осіб у більшості випадків стали збитковими, у той час, коли індивідуальне обслуговування заможних клієнтів почало приносити непогані прибутки. Це можна пояснити тим, що і пересічний клієнт, і ексклюзивний відвідувач обслуговуються в одних і тих же установах, одними ж і тими співробітниками, їм пропонувалися продукти, які вимагали практично однакових витрат часу на консультації. Постійне зростання витрат на утримання філіалів і оплату праці кваліфікованих співробітників за умови зростаючої конкуренції призвів до того, що масові послуги, споживачі яких є найбільш чутливими до зростання цін, виявилися збитковими, а ексклюзивні, ціни на які зростали одночасно зі зростанням їх якості і, відповідно, витрат, продовжували залишатися прибутковими.

Цілком очевидно, що період швидкого зростання продажу банківських послуг вже пройдено. Даний ринковий сегмент вже близький до насичення, відшукати вільні ніші в ньому стає все проблематичніше, конкуренція між банками продовжує зростати, що примушує банки радикально змінювати організацію обслуговування приватних осіб. Сутність сьогоднішніх змін полягає у більш глибокій орієнтації послуг на потреби конкретних груп клієнтів і досягненні на цій основі загальної рентабельності даного напрямку банківської діяльності, що проявляє тенденцію до падіння.

Розвиток ринкової банківської системи в нашій країні має неоднозначний характер, у процесі якого підйоми змінюються системними кризами. Головною причиною цього є те, що банки ще не стали повноцінними соціальними інститутами нашого суспільства, більш того, банківська система поки що не відіграє належної їй ролі в економічному зростанні країни. Так, як засвідчують результати аналізу, позитивна динаміка провідних вітчизняних підприємств базується на самофінансуванні, а не на активному залученні банківських інвестицій. Саме тому сьгодні для вітчизняної банківської системи актуальним є вирішення таких задач: стабілізація розвитку банківського бізнесу, залучення інвесторів і розширення кредитування підприємств реального сектора.